

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันมหาอุทกภัยกรณีศึกษาเทศบาลนครนนทบุรีและเทศบาลนครปากเกร็ดจังหวัดนนทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันมหาอุทกภัย กรณีศึกษาเทศบาลนครนนทบุรีและเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 2) ศึกษาวิธีการบริหารจัดการป้องกันมหาอุทกภัยขององค์กรภาครัฐและเอกชนในเทศบาลนครนนทบุรีและเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี คณะผู้วิจัยจึงสรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพตามลำดับ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันมหาอุทกภัย กรณีศึกษาเทศบาลนครนนทบุรีและเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สรุปผลการวิจัยเป็น 5 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของชุมชน

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันมหาอุทกภัยกรณีศึกษาเทศบาลนครนนทบุรีและเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันมหาอุทกภัยกรณีศึกษาเทศบาลนครนนทบุรีและเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการป้องกันมหาอุทกภัยในเขตพื้นที่

ตอนที่ 5 วิธีการบริหารจัดการป้องกันมหาอุทกภัยขององค์กรภาครัฐและเอกชนในเทศบาลนครนนทบุรีและเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

นำเสนอตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของชุมชนพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นประชาชนทั่วไป จำนวน 290 คน คิดเป็นร้อยละ 72.50 อยู่ในเขตเทศบาลนครนนทบุรีจำนวน 245 คน คิดเป็นร้อยละ 61.20 ซึ่งส่วนใหญ่อาศัยในตำบลท่าทราย จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 32.20 และกลุ่มตัวอย่างที่อยู่อาศัยในเขตเทศบาลนครปากเกร็ดส่วนใหญ่อาศัยใน ตำบลบางตลาดจำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 42.60 และลักษณะพื้นที่ของชุมชนติดแม่น้ำ จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 24.50

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันมหาอุทกภัยกรณีศึกษาเทศบาลนครนนทบุรีและเทศบาลนครปากเกร็ดจังหวัดนนทบุรีพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันมหาอุทกภัยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน อันดับแรก คือ การค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา รองลงมาคือ ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรมด้านการติดตามและประเมินผลตามลำดับ และอันดับสุดท้ายคือด้านการลงทุน ร่วมกิจกรรมและการปฏิบัติ

2.1 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันมหาอุทกภัย กรณีศึกษาเทศบาลนครนนทบุรีและเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาพบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ อันดับแรก คือ การรับทราบข้อมูลข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับสถานการณ์มหาอุทกภัยรองลงมาคือ การสำรวจ ติดตามสถานการณ์มหาอุทกภัยและการรับทราบสภาพปัญหาหมมหาอุทกภัยในพื้นที่ตามลำดับอันดับสุดท้ายคือ การประชุม วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาหมมหาอุทกภัยและจัดทำแผนป้องกันมหาอุทกภัย

2.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันมหาอุทกภัย กรณีศึกษาเทศบาลนครนนทบุรีและเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีในด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรมพบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอันดับแรก คือ การให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการวางแผนป้องกันมหาอุทกภัย เช่น ระดับน้ำ ลักษณะบ้านเรือนที่อยู่อาศัย และความต้องการช่วยเหลือหรือระดับการช่วยเหลือในพื้นที่ เป็นต้นรองลงมาคือ การร่วมสำรวจพื้นที่ป้องกันมหาอุทกภัย และการตัดสินใจและกำหนดแนวทางหรือวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการเตรียมการป้องกันมหาอุทกภัยในพื้นที่ ตามลำดับอันดับสุดท้ายคือ การร่วมเป็นคณะกรรมการต่างๆ ของเทศบาลเพื่อวางแผนดำเนินการ

2.3 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันมหาอุทกภัย กรณีศึกษาเทศบาลนครนนทบุรีและเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีในด้านการลงทุน ร่วมกิจกรรมและการปฏิบัติพบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอันดับแรก คือ การร่วมกิจกรรมกรอกทราย บรรจุถุงเพื่อใช้ป้องกันมหาอุทกภัยรองลงมาคือการก่อดินกั้นน้ำ/กระสอบทรายเพื่อใช้ป้องกันมหาอุทกภัย และการเป็นจิตอาสาประกอบอาหาร / อาหารกล่อง / ส่งเสบียงช่วยเหลือผู้ประสบมหาอุทกภัย ตามลำดับอันดับสุดท้ายคือ การให้ที่พักอาศัยแก่ผู้ประสบมหาอุทกภัย

2.4 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันมหาอุทกภัย กรณีศึกษาเทศบาลนครนนทบุรีและเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีในด้านการติดตามและประเมินผลพบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอันดับแรก คือ การติดตามการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนในพื้นที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการป้องกันมหาอุทกภัยรองลงมาคือการรับรู้ข้อมูล/ข้อสรุปเกี่ยวกับผลการดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย และการรับรู้ข้อมูล/ข้อสรุปเกี่ยวกับงบประมาณที่ใช้ใน

การสนับสนุนการป้องกันและช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย ตามลำดับ อันดับสุดท้ายคือ การเสนอแนะเกี่ยวกับวิธีการช่วยเหลือผู้ประสบมหาอุทกภัยไปยังองค์กรระดับประเทศ

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันมหาอุทกภัยกรณีศึกษาเทศบาลนครนนทบุรีและเทศบาลนครปากเกร็ดจังหวัดนนทบุรี

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนในครัวเรือนในชุมชนที่อาศัยในเทศบาลต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันมหาอุทกภัยแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยในเทศบาลต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันมหาอุทกภัยในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อเปรียบเทียบรายด้าน พบว่าด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 และด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการลงทุน ร่วมกิจกรรมและการปฏิบัติและด้านการติดตามและประเมินผลไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนในครัวเรือนในชุมชนที่มีสถานภาพต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันมหาอุทกภัยแตกต่างกัน

จากค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันมหาอุทกภัยกรณีศึกษาเทศบาลนครนนทบุรีและเทศบาลนครปากเกร็ดจังหวัดนนทบุรี จำแนกตามสถานภาพ นำมาเปรียบเทียบเพื่อทดสอบสมมติฐาน ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันมหาอุทกภัยในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาและด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรมแตกต่างกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

เมื่อพบความแตกต่างจากการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันมหาอุทกภัยกรณีศึกษาเทศบาลนครนนทบุรีและเทศบาลนครปากเกร็ดจังหวัดนนทบุรี จำแนกตามสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง จึงทำการทดสอบรายคู่ โดยวิธีของ LSD พบว่า ในภาพรวมประชาชนทั่วไปกับหัวหน้าหมู่บ้าน/ประธานชุมชนและ ประชาชนทั่วไปกับพระภิกษุสงฆ์มีส่วนร่วมในการป้องกันมหาอุทกภัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ในด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาประชาชนทั่วไปกับหัวหน้าหมู่บ้าน/ประธานชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกันมหาอุทกภัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ในด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรมประชาชนทั่วไปกับหัวหน้าหมู่บ้าน/ประธานชุมชนและระหว่างประชาชนทั่วไปกับ พระภิกษุสงฆ์มีส่วนร่วมในการป้องกันมหาอุทกภัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 3 ประชาชนในครัวเรือนในชุมชนที่อาศัยในตำบลต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันมหาอุทกภัยแตกต่างกัน

จากค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันมหาอุทกภัยกรณีศึกษาเทศบาลนครนนทบุรีและเทศบาลนครปากเกร็ดจังหวัดนนทบุรีจำแนกตามตำบลนำมาเปรียบเทียบเพื่อทดสอบสมมติฐาน ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในตำบลต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันมหาอุทกภัยในภาพรวมไม่แตกต่างกันและเมื่อเปรียบเทียบเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาและด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรมแตกต่างกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

เมื่อพบความแตกต่างจากการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันมหาอุทกภัยกรณีศึกษาเทศบาลนครนนทบุรีและเทศบาลนครปากเกร็ดจังหวัดนนทบุรี จำแนกตามตำบลด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาจึงทำการทดสอบรายคู่ โดยวิธีของLSD พบว่าตำบลสวนใหญ่ (นครนนทบุรี)กับตำบลบางพูด (นครปากเกร็ด)ตำบลตลาดขวัญ (นครนนทบุรี) กับตำบลบางเขน (นครนนทบุรี)และ ตำบลบางพูด(นครปากเกร็ด)ตำบลท่าทราย (นครนนทบุรี) กับตำบลบางเขน (นครนนทบุรี) และตำบลบางพูด(นครปากเกร็ด)และตำบลบางกระสอ (นครนนทบุรี) กับตำบลบางเขน (นครนนทบุรี)และตำบล บางพูด(นครปากเกร็ด)มีส่วนร่วมในการป้องกันมหาอุทกภัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 4 ประชาชนในครัวเรือนในชุมชนที่มีลักษณะพื้นที่ต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันมหาอุทกภัยแตกต่างกัน

จากค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันมหาอุทกภัยกรณีศึกษาเทศบาลนครนนทบุรีและเทศบาลนครปากเกร็ดจังหวัดนนทบุรีจำแนกตามลักษณะพื้นที่ของชุมชนนำมาเปรียบเทียบเพื่อทดสอบสมมติฐาน ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในลักษณะพื้นที่ของชุมชนต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันมหาอุทกภัยในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเมื่อเปรียบเทียบเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรมและด้านการลงทุน ร่วมกิจกรรมและการปฏิบัติแตกต่างกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนด้านการติดตามและประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

เมื่อพบความแตกต่างจากการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันมหาอุทกภัยกรณีศึกษาเทศบาลนครนนทบุรีและเทศบาลนครปากเกร็ดจังหวัดนนทบุรี จำแนกตามลักษณะพื้นที่ของชุมชนจึงทำการทดสอบรายคู่ โดยวิธีของ LSD

ในด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาพบว่า ลักษณะพื้นที่ของชุมชนติดคลอง/คู คลองกับติดถนน และติดโรงเรียน/สถานศึกษา ชุมชนติดถนนกับติดแม่น้ำและติดวัด/โบราณสถาน ชุมชนติดโรงเรียน/สถานศึกษากับติดแม่น้ำและติดวัด/โบราณสถานมีส่วนร่วมในการป้องกันมหาอุทกภัยแตกต่างกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ในด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรมพบว่าลักษณะพื้นที่ของชุมชน ติดคลอง/คูคลองกับติดถนนชุมชนติดถนนกับติดแม่น้ำติดวัด/โบรณสถานและติดพื้นที่อื่นเช่น หมู่บ้าน ส่วนราชการต่างๆ ชุมชนติดโรงเรียน/สถานศึกษากับติดแม่น้ำชุมชนติดแม่น้ำกับติดพื้นที่อื่นเช่น หมู่บ้าน ส่วนราชการต่างๆ มีส่วนร่วมในการป้องกันมหาอุทกภัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ในด้านการลงทุนร่วมกิจกรรมและการปฏิบัติพบว่าลักษณะพื้นที่ของชุมชนติดคลอง/คูคลองกับติดถนนชุมชนติดถนนกับติดแม่น้ำและติดวัด/โบรณสถานชุมชนติดตลาดกับติดแม่น้ำ และติดวัด/โบรณสถานชุมชนติดแม่น้ำกับติดศูนย์การค้า/ห้างสรรพสินค้า ชุมชน ติดวัด/โบรณสถานกับติดศูนย์การค้า/ห้างสรรพสินค้ามีส่วนร่วมในการป้องกันมหาอุทกภัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ในด้านการติดตามและประเมินผลพบว่าลักษณะพื้นที่ของชุมชนติดคลอง/คูคลองกับ ติดถนนและติดศูนย์การค้า/ห้างสรรพสินค้า ชุมชนติดถนนกับติดแม่น้ำและติดวัด/โบรณสถานชุมชน ติดแม่น้ำกับติดศูนย์การค้า/ห้างสรรพสินค้า ชุมชนติดวัด/โบรณสถานกับติดศูนย์การค้า/ห้างสรรพสินค้ามีส่วนร่วมในการป้องกันมหาอุทกภัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ในด้านรวมพบว่าลักษณะพื้นที่ของชุมชนติดคลอง/คูคลองกับติดถนนติดแม่น้ำชุมชนติดถนนกับติดวัด/โบรณสถานชุมชนติดโรงเรียน/สถานศึกษากับติดแม่น้ำชุมชนติดโรงเรียน/สถานศึกษากับติดวัด/โบรณสถานชุมชนติดแม่น้ำกับติดศูนย์การค้า/ห้างสรรพสินค้า ชุมชนติดวัด/โบรณสถานกับติดศูนย์การค้า/ห้างสรรพสินค้ามีส่วนร่วมในการป้องกันมหาอุทกภัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการป้องกันมหาอุทกภัยในเขตพื้นที่ พบว่า

4.1 ด้านการค้นหาค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา 5 อันดับแรก คือ ปัญหาน้ำท่วมบ้านเรือนเสียหายปัญหาจากฝนที่ตกหนักมากเมื่อฝนตกหนักประชาชนที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ติดแม่น้ำ ลำคลองได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง เทศบาลควรริบให้มีการช่วยเหลือเบื้องต้นเจ้าหน้าที่ภาครัฐดำเนินการค้นหาผู้เดือดร้อน เข้าไปให้ความช่วยเหลือและให้ความร่วมมือกับชุมชนดีมากและ หน่วยงานของรัฐออกตรวจพื้นที่และลงพื้นที่ต่อเนื่องและรับทราบปัญหาน้ำท่วมมาตลอด และให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นต่อเนื่อง

4.2 ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม 5 อันดับแรก คือ มีแนวทางหรือมาตรการที่ชัดเจนสำรวจปัญหา การดำเนินงานที่รวดเร็วเกี่ยวกับการวางแผนแก้ไขปัญหา การติดตามแก้ไขปัญหาย่างต่อเนื่อง โดยทำเป็นรูปธรรม มีการประชุมวางแผนแนวทางการดำเนินงานอย่างชัดเจนและต่อเนื่องมีการระบายน้ำออกเป็นระยะ สร้างแนวกันน้ำ วางระบบระบายน้ำ ขุดลอกคูคลอง ร่วมกันทำฝายกันน้ำ สร้างเขื่อนถาวรจัดกิจกรรมการอนุรักษ์ เช่น ชุมชนรักษ์คลองและสิ่งแวดล้อม หรือกิจกรรมที่

สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของคนในชุมชนต่อการมีส่วนร่วม และ ชี้แจงข่าวสารให้ประชาชนรับรู้ทุกระยะ และจัดแสดงการณ์แนวทางการแก้ไขปัญหา

4.3 ด้านการลงทุน ร่วมกิจกรรมและการปฏิบัติ 5 อันดับแรก คือ สร้างกิจกรรมการมีส่วนร่วม อันก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ จัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมให้มากขึ้นเทศบาลมีการจัดสิ่งของอุปโภค บริโภคลงเรือแจกจ่ายแก่ประชาชนในพื้นที่การบริจาคเพื่อจัดตั้งกองทุนเพื่อให้ความช่วยเหลือชุมชน การช่วยเหลือกัน หรือการระดมทุนเพื่อให้การช่วยเหลือมีกิจกรรมร่วมกรอกอุทกภัย และร่วมใจกันประกอบอาหารแจกผู้ประสบภัย หรือกิจกรรมแจกอาหารสด อาหารแห้งแก่ผู้ประสบอุทกภัย และ ชาวบ้านผู้ประสบภัยต่างก็ช่วยเหลือ ร่วมแรง แบ่งปันอาหารและยาแก่กัน

4.4 ด้านการติดตามและประเมินผล 5 อันดับแรก คือ การติดตามผลการแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่องทุกวัน ประเมินสภาพความเสียหายและได้รับความช่วยเหลือเบื้องต้นเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น การให้ข้อมูลข่าวสารชาวบ้านในชุมชนร่วมมือกันดีมากมีการแจกสิ่งของเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนทุกวัน และมีการสำรวจพื้นที่เพื่อตรวจความเรียบร้อย และพิจารณาความเปลี่ยนแปลงของชุมชนรอบคุคลอง

ตอนที่ 5 วิธีการบริหารจัดการป้องกันมหาอุทกภัยขององค์กรภาครัฐและเอกชนในเทศบาลนครนนทบุรีและเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สรุปผลการวิจัย พบว่า กรอบวิธีการบริหารจัดการป้องกันมหาอุทกภัยฯ มี 5 กรอบดังนี้

1. การเตรียมการป้องกันมหาอุทกภัย

- 1.2 การเตรียมความพร้อมด้านการวางแผน การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมืองบประมาณและบุคลากรเป็นประจำทุกปี
- 1.3 การติดตามสถานการณ์น้ำจากแหล่งข้อมูลข่าวสารที่มีความน่าเชื่อถือ
- 1.4 การประชุมเพื่อหาแนวทางข้อสรุปร่วมกันและชี้แจงแก่ฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 1.5 การวางแผนป้องกันที่ดี
- 1.6 การสำรวจพื้นที่เพื่อศึกษาและค้นหาพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดน้ำท่วม
- 1.7 การประสานความร่วมมือและขอรับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน
- 1.8 การสื่อสารขอความร่วมมือและสนับสนุนผ่านช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ

2. การจัดการขณะมหาอุทกภัยเข้าพื้นที่

- 2.1 การบริหารแบบมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน
- 2.2 การวางระบบสาธารณูปโภคและโครงสร้างผังเมืองที่เป็นระบบเกื้อหนุนการป้องกันมหาอุทกภัย
- 2.3 การมีผู้นำที่เข้มแข็ง

- 2.4 การจัดตั้งศูนย์ประสานงานขอความช่วยเหลือและขอความร่วมมือ
- 2.5 การระดมการช่วยเหลืออย่างเร่งด่วนและทั่วถึง
- 2.6 การประสานความร่วมมือทั้งภาครัฐและเอกชน
- 2.7 การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
- 2.8 การมีส่วนร่วมและเสียสละของชุมชน
- 2.9 การจัดการเครือข่าย
- 2.10 การจัดตั้งศูนย์พักพิงหรือศูนย์อพยพและศูนย์อำนวยความสะดวก
- 2.11 การประเมินสถานการณ์และตรวจสอบข้อมูลอย่างต่อเนื่อง
- 3. การบริหารจัดการมีส่วนร่วมของชุมชน
 - 3.1 การบริหารจัดการการมีส่วนร่วม
 - 3.1.1 การมีส่วนร่วมในฐานะองค์กร
 - 3.1.2 การมีส่วนร่วมจากการได้รับการร้องขอ
 - 3.1.3 การมีส่วนร่วมโดยมิได้ร้องขอ
 - 3.2 การใช้ช่องทางการสื่อสารเผยแพร่ข้อมูล เชิญชวนการมีส่วนร่วม
 - 3.3 การใช้แรงจูงใจเชิงบวก
 - 3.4 การตื่นตัวต่อเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นของประชาชน
 - 3.5 การบริหารจัดการชุมชนโดยการสร้างการมีส่วนร่วมผ่านกระบวนการสื่อสารรูปแบบการจัดกิจกรรม
 - 3.6 การใช้ผู้นำชุมชนระดับท้องถิ่น
 - 3.7 การบริหารการมีส่วนร่วมผ่านเครือข่าย
- 4. การฟื้นฟูเยียวยาผู้ประสบภัยหลังเกิดมหาอุทกภัย
 - 4.1 การเร่งระบายน้ำออกจากพื้นที่ให้เร็วที่สุด
 - 4.2 การชี้แจงข้อเท็จจริงและทำความเข้าใจกับชุมชน
 - 4.3 การกำจัดขยะสิ่งปฏิกูลและการทำความสะอาด
 - 4.4 การสำรวจพื้นที่ในชุมชนที่มีน้ำท่วมขังเพื่อเร่งติดตามเงินช่วยเหลือเยียวยา
 - 4.5 การสำรวจพื้นที่และเร่งชี้แจงเรื่องงบประมาณช่วยเหลือเยียวยาเพิ่มเติม
 - 4.6 การจัดสรรงบประมาณลงพื้นที่
 - 4.7 การสร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้ประสบมหาอุทกภัย
 - 4.8 การสนับสนุนจากองค์กรภายนอกพื้นที่ด้านงบประมาณและด้านอื่นๆ
 - 4.9 การจัดสรรงบประมาณท้องถิ่น
 - 4.10 การอำนวยความสะดวกต่างๆ

5. แนวทางในการบริหารจัดการป้องกันมหาอุทกภัยในอนาคต

- 5.1 การสำรวจพื้นที่น้ำท่วมเพื่อหาสาเหตุของการไม่สามารถป้องกันมหาอุทกภัยที่ผ่านมาได้
- 5.2 การจัดชุดลอกคูคลอง
- 5.3 การจัดการช่องแสมประตูระบายน้ำและจัดทำประตูระบายน้ำถาวร
- 5.4 การติดตั้งเครื่องสูบน้ำ เครื่องผลักดันน้ำและจัดทำสถานีสูบน้ำ
- 5.5 การจัดทำแนวคันกันน้ำหรือเสริมถนน
- 5.6 การจัดทำเขื่อนกันน้ำชั่วคราว
- 5.7 การจัดทำเขื่อนกันน้ำถาวร
- 5.8 การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เพื่อแจ้งข่าวสารและแจ้งเตือนเฝ้าระวัง
- 5.9 การประสานงานในระดับท้องถิ่น
- 5.10 การจัดทำหรือขยายท่อระบายน้ำ
- 5.11 การบริหารการมีส่วนร่วมกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ
- 5.12 ข้อเสนอแนะแนวทางในการบริหารจัดการป้องกันมหาอุทกภัยในอนาคต
 - 5.12.1 การเตรียมการล่วงหน้าและต่อเนื่องทุกปี
 - 5.12.2 การรณรงค์ฟื้นฟูและสร้างระบบนิเวศธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - 5.12.3 การบริหารจัดการภาครัฐในเรื่องงบประมาณ
 - 5.12.4 การจัดทำแก้มลิงเหนือเขื่อน
 - 5.12.6 การจัดทำหรือขยายถนนในลักษณะมีประตูเปิดและปิด
 - 5.12.6 การจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพพร้อมใช้งาน
 - 5.12.7 การกำหนดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านการบริหารจัดการน้ำ
 - 5.12.8 การเตรียมการป้องกันระยะสั้นและระยะยาว
 - 5.12.9 การกำหนดนโยบายและงบประมาณสู่พื้นที่อย่างรวดเร็ว
 - 5.12.10 การบริหารจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
 - 5.12.11 การสนับสนุนและเอาใจใส่อย่างจริงจัง ต่อเนื่องของรัฐบาลต่อสถานการณ์อุทกภัยในอนาคต

จากสรุปผลวิธีการบริหารจัดการป้องกันมหาอุทกภัยขององค์กรภาครัฐและเอกชนใน
 เทศบาลนครนนทบุรีและเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 5 กรอบข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงขอ
 นำเสนอในรูปแบบโมเดลเพื่อสร้างความเข้าใจได้ง่ายดังนี้

อภิปรายผล

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันมหาอุทกภัย กรณีศึกษาเทศบาลนครนนทบุรีและเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีผลการวิจัยนำมาอภิปรายผลตามลำดับดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันมหาอุทกภัยกรณีศึกษาเทศบาลนครนนทบุรีและเทศบาลนครปากเกร็ดจังหวัดนนทบุรี พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันมหาอุทกภัยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน อันดับแรก คือ การค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา รองลงมาคือ ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรมด้านการติดตามและประเมินผลตามลำดับ และอันดับสุดท้ายคือด้านการลงทุน ร่วมกิจกรรมและการปฏิบัติสอดคล้องกับแนวคิดของ นรินทร์ชัย พัฒนาพงศา (2546, หน้า 17) ที่แบ่งระดับการมีส่วนร่วมตามแนวทางพัฒนาชุมชน เป็นการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน คือ ร่วมค้นหาปัญหาของตนให้เห็นว่าสิ่งใดที่เป็นปัญหารากเหง้าของปัญหาร่วมค้นหาสิ่งที่จำเป็นของตนในปัจจุบันคืออะไรร่วมคิดช่วยตนเองในการจัดลำดับปัญหา เพื่อจะแก้ไขสิ่งใดก่อนหลังวางแผนแก้ไขปัญหานั้นเรื่องๆร่วมระดมความคิดถึงทางเลือกต่าง ๆ และเลือกทางเลือกที่เหมาะสมเพื่อ แก้ไขปัญหาที่วางแผนนั้นร่วมพัฒนาเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้ร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหานั้นร่วมติดตามการดำเนินงานและประเมินผลการดำเนินงาน และร่วมรับผลประโยชน์หรือร่วมเสียผลประโยชน์จากการดำเนินงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของฉันทพงศ์ ผลภักดี (2554) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำได้คือ ด้านการเสนอข้อมูลเพื่อตัดสินใจ ด้านการดำเนินการ และด้านการติดตามประเมินผลตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ผ่องศรี คะรานรัมย์ (2553) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดหวาย อำเภอศรีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.1 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันมหาอุทกภัย กรณีศึกษาเทศบาลนครนนทบุรีและเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาพบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ อันดับแรก คือ การรับทราบข้อมูลข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับสถานการณ์มหาอุทกภัยรองลงมาคือ การสำรวจ ติดตามสถานการณ์มหาอุทกภัยและการรับทราบสภาพปัญหามหาอุทกภัยในพื้นที่ตามลำดับอันดับสุดท้ายคือ การประชุม วิเคราะห์สาเหตุของปัญหามหาอุทกภัย และจัดทำแผนป้องกันมหาอุทกภัย สอดคล้องกับแนวคิดของ อรพินท์ สฟโชคชัย (2555) คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.ประจำ) ได้กล่าวถึงระดับการมีส่วนร่วมไว้ 5 ระดับคือ ระดับที่ 1 การให้ข้อมูล (Inform) การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนและ

เสริมสร้างความเข้าใจของประชาชน เกี่ยวกับประเด็นปัญหา ทางเลือก และทางแก้ไข ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการรับฟังข้อมูล รับรู้ข้อมูลข่าวสารระดับที่ 2 การรับฟังความคิดเห็น (Consult) การรับข้อมูลและความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับ สภาพปัญหา ทางเลือก และแนวทางแก้ไข เช่น การสำรวจความเห็น การประชุมกลุ่มย่อย ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นๆระดับที่ 3 การเข้ามาเกี่ยวข้อง (Involve) เข้าร่วมประสานการทำงานกับประชาชน สร้างความมั่นใจว่า ความคิดเห็น ความจำเป็นของประชาชนจะได้รับการตอบสนอง พิจารณาและหาแนวทางแก้ไข เช่น การประชุมปฏิบัติการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสนใจเข้ามามีส่วนร่วม สมัครใจเข้ามาเป็นอาสาสมัคร ในการค้นหาทางเลือก ร่วมวางแผนแนวทางการปฏิบัติงาน เพื่อการแก้ไขปัญหา และดำเนินกิจกรรมระดับที่ 4 การให้ความร่วมมือ (Collaboration) การเข้ามาเป็นหุ้นส่วนกับประชาชนในทุกขั้นตอน ของการตัดสินใจ มีความรู้สึกเป็นเจ้าของปัญหาร่วม เช่น การเข้าเป็นคณะที่ปรึกษา คณะกรรมการของชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแผน ไม่ว่าจะเป็น มีส่วนร่วมด้านแรงงาน ทุน ทรัพยากร สถานที่ ฯลฯ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมระดับที่ 5 การเสริมพลังอำนาจประชาชน (Empowerment) การให้ประชาชนมีอำนาจในการตัดสินใจต่อการแก้ไขปัญหาต่างๆของชุมชน เช่น การลงประชามติ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นเจ้าของปัญหา สามารถลุกขึ้นมาดำเนินกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหา และพัฒนาสุขภาพ สุขภาวะของชุมชน

1.2 การวางแผนดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันมหาอุทกภัย กรณีศึกษาเทศบาลนครนนทบุรีและเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอันดับแรก คือ การให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการวางแผนป้องกันมหาอุทกภัย เช่น ระดับน้ำ ลักษณะบ้านเรือนที่อยู่อาศัย และความต้องการช่วยเหลือหรือระดับการช่วยเหลือในพื้นที่ เป็นต้นรองลงมาคือ การร่วมสำรวจพื้นที่ป้องกันมหาอุทกภัย และการตัดสินใจและกำหนดแนวทางหรือวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการเตรียมการป้องกันมหาอุทกภัยในพื้นที่ ตามลำดับ อันดับสุดท้ายคือ การร่วมเป็นคณะกรรมการต่างๆ ของเทศบาลเพื่อวางแผนดำเนินการสอดคล้องกับแนวคิดของโกวิท ยงงาม (2545, หน้า 8) ได้สรุปถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชนในการพัฒนาขั้นตอนที่ 2 คือ การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพราะการวางแผนดำเนินงานเป็นขั้นตอนที่จะช่วยให้ชาวชนบทรู้จักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการนำเอาปัจจัยข่าวสารข้อมูลต่างๆ มาใช้ในการวางแผน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไกรสร เพ็ญกุล (2551) ที่วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ : กรณีลุ่มน้ำสาขาลองปะเหลียน จังหวัดตรัง พบว่า 1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำสาขาลองปะเหลียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางซึ่งระดับการมีส่วนร่วมในด้านประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอยู่ในระดับมากที่สุดรองลงมาเป็นด้านกำหนดแผนงานเกี่ยวกับ

การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำซึ่งอยู่ในระดับปานกลางแต่ภาพรวมในด้านกำหนดแผนงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำพบว่าเมื่อเกิดเหตุการณ์หรือปัญหาเกี่ยวกับสถานการณ์น้ำในพื้นที่ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ที่แท้จริงและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นมากที่สุดแต่การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดแผนงานเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวมีระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

1.3 ด้านการลงทุน ร่วมกิจกรรมและการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันมหาอุทกภัย กรณีศึกษาเทศบาลนครนนทบุรีและเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอันดับแรก คือ การร่วมกิจกรรมรอกทราย บรรจุงูงเพื่อใช้ป้องกันมหาอุทกภัยรองลงมาคือการก่อกั้นกันน้ำ/กระสอบทรายเพื่อใช้ป้องกันมหาอุทกภัย และการเป็นจิตอาสาประกอบอาหาร / อาหารกล่อง / ส่งเสบียงช่วยเหลือผู้ประสบมหาอุทกภัย ตามลำดับ อันดับสุดท้ายคือ การให้ที่พักอาศัยแก่ผู้ประสบมหาอุทกภัยสอดคล้องกับงานวิจัยของมหาวิทยาลัยสุรนารี (2551) ศึกษา “โครงการเสริมสร้างและพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหาร จัดการทรัพยากรน้ำและป่าต้นน้ำ : กรณีศึกษาพื้นที่ลุ่มน้ำมูล” พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและป่าต้นน้ำ พบว่าผลที่ได้มีความสอดคล้องกันสรุปได้ว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนเรียงตามลำดับความสำคัญดังนี้ ความใส่ใจในกิจกรรมของชุมชนความตระหนักของสมาชิกชุมชนการให้คุณค่าทางสังคมของสมาชิกชุมชนการได้รับการสนับสนุนและได้รับการยอมรับจากหน่วยงาน และชุมชนอื่นๆความเข้มแข็งของชุมชนความสามารถของผู้นำชุมชนและคุณธรรมของผู้นำชุมชน

1.4 ด้านการติดตามและประเมินผล การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันมหาอุทกภัย กรณีศึกษาเทศบาลนครนนทบุรีและเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอันดับแรก คือ การติดตามการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนในพื้นที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการป้องกันมหาอุทกภัยรองลงมาคือการรับรู้ข้อมูล/ข้อสรุปเกี่ยวกับผลการดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย และการรับรู้ข้อมูล/ข้อสรุปเกี่ยวกับงบประมาณที่ใช้ในการสนับสนุนการป้องกันและช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย ตามลำดับ อันดับสุดท้ายคือ การเสนอแนะเกี่ยวกับวิธีการช่วยเหลือผู้ประสบมหาอุทกภัยไปยังองค์กรระดับประเทศสอดคล้องกับงานวิจัยของฉันทผกา ผลภักดี (2554) พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการติดตามประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล แผนพัฒนาเทศบาลตำบลและมีความสนใจเข้ามาตรวจสอบรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานตามแผนพัฒนา โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อเข้าไปตรวจสอบ วิเคราะห์ และประสานแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลกับแผนงานโครงการ และมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการปฏิบัติงานในการดำเนินงานต่างๆ ตามแผนงาน/โครงการของเทศบาลตำบลห้วยราช ประชาชนส่วนใหญ่เข้าใจการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานมาก นอกจากนี้มีการรายงานผลการ

ปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลห้วยราช ทำให้ประชาชนรับรู้ข้อมูลข่าวสาร กิจกรรม โครงการ งบประมาณต่างๆ ของเทศบาล

2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันมหาอุทกภัยกรณีศึกษา เทศบาลนครนนทบุรีและเทศบาลนครปากเกร็ดจังหวัดนนทบุรี

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนในครัวเรือนในชุมชนที่อาศัยในเทศบาลต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันมหาอุทกภัยแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยในเทศบาลต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันมหาอุทกภัยในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อเปรียบเทียบรายด้าน พบว่าด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 และด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการลงทุน ร่วมกิจกรรมและการปฏิบัติและด้านการติดตามและประเมินผลไม่แตกต่างกันสอดคล้องกับจิรา จิราสิต (2555) ได้รายงานในหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ภายใต้หัวข้อ “ผู้นำแข็งแรง-ชุมชนแข็งแรง...นครนนท์-ปากเกร็ด” ผู้นำชุมชนหนึ่งท่านที่นายสมนึก ธนเดชากุล ได้กล่าวไว้ว่า จากพื้นที่ 38.9 ตาราง กม. 5 ตำบล รอบทิศถูกโอบด้วยน้ำ แต่การคลุกคลีในพื้นที่และอยู่ในตำแหน่งมายาวนาน ถือว่าอยู่กับน้ำมาโดยตลอด ทุกปีฤดูน้ำหลาก ช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคม จึงมีประสบการณ์เต็มที่ เตรียมพร้อมรับมือ 100% และ สอดคล้องกับไทยพีบีเอส. (2554) ในรายการคนสู้น้ำ ตอนปากเกร็ดโมเดล ได้กล่าวถึงชุมชนทั้ง 5 ตำบลของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ได้มีการเตรียมการอย่างดีในการป้องกันน้ำท่วมก่อนถึง 3 เดือนล่วงหน้า จึงสามารถที่จะป้องกันภัยน้ำท่วมได้เป็นอย่างดี

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนในครัวเรือนในชุมชนที่มีสถานภาพต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันมหาอุทกภัยแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันมหาอุทกภัยในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาและด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรมแตกต่างกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูสิทธิ์ ชันติกุล (2553) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนกับการพัฒนาชุมชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากส่วนด้านที่มีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในการพัฒนาชุมชนส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน ได้แก่ อายุ อาชีพรายได้ต่อเดือนและการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไกรสร เพ็ญสกุล (2551) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนใน

การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ : กรณีลุ่มน้ำสาขาลองปะเหลียน จังหวัดตรัง พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำสาขาลองปะเหลียนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 3. ปัจจัยส่วนบุคคลทั้ง 6 ด้านคือเพศอายุ ระดับการศึกษารายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อเดือนอาชีพหลักการดำรงตำแหน่งในชุมชนโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์และส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำสาขาลองปะเหลียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริพัฒน์ ลากจิต (2550) ได้วิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ผลวิจัยพบว่า ปัจจัยหรือสาเหตุที่ทำให้ประชาชนตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมงานกับอบต. พบว่าปัจจัยด้านบุคคลได้แก่การเป็นหน้าที่ของประชาชนอาสาสมัครด้วยความรู้ความสามารถกล้าพูดกล้าแสดงความคิดเห็นเป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชนมีทักษะและประสบการณ์เป็นประโยชน์กับตัวเองและชุมชน

สมมติฐานที่ 3 ประชาชนในครัวเรือนในชุมชนที่อาศัยในตำบลต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันมหาอุทกภัยแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในตำบลต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันมหาอุทกภัยในภาพรวมไม่แตกต่างกันสอดคล้องกับรายงานข่าวของจิรา จิราสิต (2555) ได้รายงานในหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ภายใต้หัวข้อ “ผู้นำแข็งแรง-ชุมชนแข็งแรง...นครนนท์-ปากเกร็ด” ผู้ชนะน้ำท่วมความตอนหนึ่งที่นายสมนึก ธนเดชากุล ได้กล่าวไว้ว่า จากพื้นที่ 38.9 ตาราง กม. 5 ตำบล ได้แก่ ตำบลสวนใหญ่ ตำบลลาดขัวญ ตำบลบางเขน ตำบลบางกระสอ และตำบลท่าทราย บ้านเรือน 1.1 แสนหลังคาเรือน ประชากรราว 2.6 แสนคน รอบทิศถูกโอบด้วยน้ำ เริ่มจากทิศตะวันตกจดแม่น้ำเจ้าพระยาถึง 10 กิโลเมตร ทิศเหนือจดคลองบางตลาด ทิศตะวันออกจดคลองประปา รวมทั้งทิศใต้ที่จดคลองบางเขน ประกอบกับการคลุกคลีในพื้นที่และอยู่ในตำแหน่งมายาวนานกว่า 20 ปี ถือว่าอยู่กับน้ำมาโดยตลอด ทุกปีฤดูน้ำหลาก ช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคม จึงมีประสบการณ์เต็มที่ เตรียมพร้อมรับมือ 100% และสอดคล้องกับไทยพีบีเอส. (2554) ในรายการโทรทัศน์คนสู้น้ำ ตอนปากเกร็ดโมเดล ได้กล่าวถึงชุมชนทั้ง 5 ตำบลของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ได้มีการเตรียมการอย่างดีในการป้องกันน้ำท่วมก่อนถึง 3 เดือนล่วงหน้า จึงสามารถที่จะป้องกันภัยน้ำท่วมได้เป็นอย่างดี ทำให้กว่า 80,000 ครัวเรือนในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด ได้รับผลกระทบจริงๆ เพียง 3% เท่านั้นซึ่งเห็นได้ว่าทุกตำบลในเขตเทศบาลทั้งสองมีการเตรียมการในการป้องกันมหาอุทกภัยเป็นอย่างดี

เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาและด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกันเมื่อพบความแตกต่างจากการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันมหาอุทกภัยกรณีศึกษาเทศบาลนครนนทบุรีและเทศบาลนครปากเกร็ดจังหวัดนนทบุรี จำแนกตามตำบล

ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาจึงทำการทดสอบรายคู่ โดยวิธีของ LSD พบว่าตำบลดวนใหญ่ (นครนนทบุรี) กับตำบลงิ้วต (นครปากเกร็ด) ตำบลดอนเมือง (นครนนทบุรี) กับตำบลงิ้วต (นครนนทบุรี) และตำบลงิ้วต (นครปากเกร็ด) ตำบลดอนเมือง (นครนนทบุรี) กับตำบลงิ้วต (นครนนทบุรี) และตำบลงิ้วต (นครปากเกร็ด) และตำบลงิ้วต (นครนนทบุรี) กับตำบลงิ้วต (นครนนทบุรี) และตำบลงิ้วต (นครปากเกร็ด) มีส่วนร่วมในการป้องกันมหาอุทกภัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของภูสิทธิ์ ชันติกุล (2553) ได้วิจัยการมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนกับการพัฒนาชุมชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากส่วนด้านที่มีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในการพัฒนาชุมชนส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน ได้แก่ อายุ อาชีพรายได้ต่อเดือนและการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมสอดคล้องกับงานวิจัยของไกรสร เพ็ญกุล (2551) ได้รายงานการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ : กรณีลุ่มน้ำสาขาลองปะเหลียน จังหวัดตรัง พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำสาขาลองปะเหลียนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางปัจจัยส่วนบุคคลทั้ง 6 ด้านคือเพศ อายุระดับการศึกษารายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อเดือนอาชีพหลักการดำรงตำแหน่งในชุมชนโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์และส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำสาขาลองปะเหลียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและสอดคล้องกับงานวิจัยของสิริพัฒน์ ลาภจิต (2550) วิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอรินจันท์จังหวัดอุบลราชธานีผลการศึกษพบว่า ปัจจัยหรือสาเหตุที่ทำให้ประชาชนตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมงานกับอบต. พบว่า ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่การเป็นหน้าที่ของประชาชนอาสาสมัครด้วยใจมีความรู้ความสามารถกล้าพูดกล้าแสดงความคิดเห็นเป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชนมีทักษะและประสบการณ์เป็นประโยชน์กับตัวเองและชุมชน

สมมติฐานที่ 4 ประชาชนในครัวเรือนในชุมชนที่มีลักษณะพื้นที่ต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันมหาอุทกภัยแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในลักษณะพื้นที่ของชุมชนต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันมหาอุทกภัยในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 สอดคล้องกับงานวิจัยของสุชาติ กรเพชรปานิ และคณะ (2550) กล่าวว่า ปัจจัยที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการผลกระทบ คือการได้รับผลกระทบโดยตรง

ในภาพรวมพบว่าลักษณะพื้นที่ของชุมชนติดคลอง/คูคลองกับติดถนนติดแม่น้ำชุมชนติดถนนกับติดวัด/โบราณสถานชุมชนติดโรงเรียน/สถานศึกษากับติดแม่น้ำชุมชนติดโรงเรียน/สถานศึกษากับติดวัด/โบราณสถานชุมชนติดแม่น้ำกับติดศูนย์การค้า/ห้างสรรพสินค้า ชุมชนติดวัด/โบราณสถานกับติดศูนย์การค้า/ห้างสรรพสินค้ามีส่วนร่วมในการป้องกันมหาอุทกภัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับเทศบาลนครปากเกร็ด (ม.ป.ป) ซึ่งมีการจัดทำแผนป้องกันน้ำท่วมนครปากเกร็ดโมเดล โดยในแผนกล่าวไว้ว่า เทศบาลนครปากเกร็ดตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาและเป็นพื้นที่ลุ่ม ทำให้ประสบปัญหาความเสียหายจากน้ำท่วมเป็นประจำทุกปี ปากเกร็ดมีวัดวาอาราม และชุมชนดั้งเดิมจำนวนหนึ่งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ทุกครั้งที่น้ำเหนือมา น้ำทะเลหนุนเราจะเตรียมรับ และมีแผนฉุกเฉินป้องกันน้ำท่วมตามภารกิจที่ 7 หน่วยส่วนร่วมชุมชน คือแผนป้องกันน้ำท่วมพื้นที่ปากเกร็ด จะสำเร็จได้การสร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดในพื้นที่ทั้งวัด ชุมชนและอาสาสมัครเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากแนวคันกันน้ำริมน้ำทั้งหมดอยู่ในพื้นที่ของวัดริมน้ำ รวมทั้งชุมชนริมน้ำตลอดระยะทางยาว 9 กิโลเมตร ซึ่งวัดและชุมชนต่างพร้อมกันดูแลพื้นที่ทั้งในคันและนอกคันกันน้ำ ที่จะต้องบริหารจัดการให้เกิดความร่วมมือนอกคันกันน้ำ ต้องให้กำลังใจ เยียวยาดูแลในฐานะพื้นที่ดังกล่าวประสบภัย รับน้ำเพื่อปกป้องพื้นที่ชั้นในทั้งวัด ชุมชน ผู้ประกอบการริมน้ำ โดยต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องทั้งก่อน หลัง และระหว่างประสบปัญหาจนกว่าสถานการณ์น้ำจะคืนสู่ภาวะปกติ ส่วนในคันกันน้ำ หมายถึงอาคาร วัดวาอาราม บ้านเรือนชุมชนในคันกันน้ำที่ปลอดภัยจากน้ำท่วม นอกจากเทศบาลจะดำเนินการกำหนดแนวทาง และระดับการตั้งคันกันน้ำให้แล้ว ชุมชนและวัดจะเป็นหน่วยดูแล และบริหารพื้นที่และแนวคันกันน้ำดังกล่าว ด้วยวิธีการและประสบการณ์ที่แตกต่างกันไป วางและเสริมแนวกระสอบทราย ตั้งแนวคันดินเหนียว วางเครื่องสูบน้ำ ตรวจสอบระดับน้ำ รวมทั้งการเฝ้าระวังแนวเขื่อนให้มั่นคงแข็งแรง

จากข้อมูลดังกล่าวจึงทำให้การมีส่วนร่วมด้านการค้นหาและสาเหตุของปัญหาด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรมและด้านการลงทุน ร่วมกิจกรรมและการปฏิบัติ และด้านการติดตามและประเมินผลแตกต่างกันลักษณะพื้นที่ชุมชน และ โดยเฉพาะประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ติดคลอง แม่น้ำ วัด เนื่องจากเทศบาลทั้ง 2 เทศบาล มีแม่น้ำเจ้าพระยาผ่านบริเวณบ้านพักอาศัย วัด โรงเรียนใกล้ริมน้ำ

3. วิธีการบริหารจัดการป้องกันมหาอุทกภัยขององค์กรภาครัฐและเอกชนในเทศบาลนคร

นนทบุรีและเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มี 5 กรอบใหญ่ ได้แก่ การเตรียมการป้องกันมหาอุทกภัย การจัดการขณะมหาอุทกภัยเข้าพื้นที่ การบริหารจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชน การฟื้นฟูเยียวยาผู้ประสบภัยหลังเกิดมหาอุทกภัย และแนวทางในการบริหารจัดการป้องกันมหาอุทกภัยในอนาคต ซึ่งรายละเอียดของทั้ง 5 กรอบมีความสอดคล้องตามลำดับ สอดคล้องกับ จิรา จิราสิต (2555) ได้นำเสนอรายงานในหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ภายใต้หัวข้อ “ผู้นำแข็งแรง-ชุมชนเข้มแข็ง...นครนนท์-ปากเกร็ด” ผู้ชื่อน้องน้ำ ว่า เทศบาลนครนนทบุรีและเทศบาลนครปากเกร็ด แม้จะอยู่ในจุด

เสียงแต่ก็ปลอดภัยไม่จมน้ำ เพราะมีพลังชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ร่วมฝ่าฟันมาได้ จากการสนับสนุนของเทศบาลที่เป็นกลไกหล่อลื่นด้วยการใช้องค์ความรู้ เทคนิคและเครื่องมือแก้ไขปัญหอันทันสมัย รวมทั้งงบประมาณในการจัดการปัญหาและสร้างชุมชนให้เข้มแข็งมาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน โดยนายสมนึก เดชากุล เทศมนตรีเทศบาลนครนนทบุรี ให้สัมภาษณ์ในรายงานดังกล่าวความตอนหนึ่งว่า “การป้องกันย่อมดีกว่าการแก้ไข” ด้วยแรงแข็งขันของอาสาสมัครและชุมชนที่เข้มแข็งก็สามารถช่วยกันป้องกันทั้งช่วยกรอกระสอบทราย วางแนวกระสอบ จัดชุดลาดตระเวนดูจุดรั่ว เจอปั๊บ อุบัติบ๊องแจ้วสารทางหอกระจายข่าว และได้ดูแลเต็มที่เพื่อให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบสามารถอยู่กับน้ำได้ ทั้งอาหารน้ำดื่ม ยารักษาโรค สร้างทางเดิน ปั่นก็เตรียมพร้อมเต็มที่ที่ไม่ประมาท เตรียมงบประมาณโครงการ อาทิ ซ่อมเครื่องสูบน้ำให้รับมือท้นน้ำอนาคต ทำเนินหลังเต่าบนถนนให้สัญจรได้เส้นทางไม่ถูกตัดขาด นอกจากคิดได้แล้วจะได้ลงมือทำได้รวดเร็ว สอดคล้องกับ พลอดประสพ สุรัสวดี (2555, มีนาคม 28) กล่าวถึง คณะกรรมการยุทธศาสตร์เพื่อวางระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (กยน.) ถือเป็นฝ่ายแผนงาน ฝ่ายเสธ. ทำหน้าที่คิดวางแผนป้องกันและตั้งรับกับปริมาณน้ำที่อาจเกิดขึ้นอย่างในปีที่แล้ว ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว มีคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย (กบอ.) ทำงาน 3 ฐานใหญ่ คือ ศูนย์คลังข้อมูลน้ำแห่งชาติ หน่วยบัญชาการที่มีอำนาจตัดสินใจเด็ดขาด และศูนย์เตือนภัยเพื่อแจ้งประชาชนทราบในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน สอดคล้องกับแนวทางบริหารจัดการน้ำของสนธิ อักษรแก้ว (2554) ประธานสมาคมป่าชายเลนนานาชาติ ผู้เชี่ยวชาญด้านระบบนิเวศวิทยาป่าบกและป่าชายเลน กล่าวว่า แนวทางที่จะทำให้เกิดความยั่งยืนที่แท้จริงในเรื่องของระบบการป้องกันการเกิดวิกฤติน้ำท่วม 6 มาตรการในการจัดการน้ำแบบยั่งยืน คือ ระบบป้องกันน้ำท่วม ระบบการเตือนภัยน้ำท่วม ระบบป้องกันตัวเอง การต่อสู้กับน้ำท่วม ระบบบรรเทาและเยียวยา น้ำท่วม และระบบการจัดการอย่างบูรณาการ สอดคล้องกับชูโต อายุพงษ์ (2555, หน้า 1-14) ได้กล่าวถึง แนวทางการป้องกันความเสียหายและมาตรการบริหารจัดการน้ำท่วมประกอบไปด้วย 1) มาตรการที่นำสิ่งก่อสร้างมาใช้ลดขนาดความรุนแรงของน้ำท่วม เช่น การปรับปรุงสภาพลำน้ำ การใช้อ่างเก็บน้ำ เขื่อนและพนังกั้นน้ำ เป็นต้น นอกจากนั้นยังมี 2) มาตรการไม่ใช้สิ่งก่อสร้างซึ่งประกอบไปด้วยมาตรการสำหรับการป้องกันความเสียหายและการบรรเทาทุกข์ เช่น การวางผังเมือง การพยากรณ์และเตือนภัยน้ำท่วม ซึ่งโดยทั่วไปควรใช้มาตรการทั้งสองอย่างร่วมกันเพื่อประสิทธิภาพในการบรรเทาภัยพิบัติที่ดียิ่งขึ้น โดยการนำมาตรการใช้สิ่งก่อสร้างมาใช้ สิ่งสำคัญที่ควรพิจารณาคือการเลือกใช้วิธีแก้ปัญหาระยะยาววิธีหนึ่งทีกล่าวมาแล้วข้างต้น อาจเกิดผลกระทบกับสมดุลของแม่น้ำสายเดิมหรืออาจทำให้สภาพการเก็บกักน้ำในพื้นที่ของน้ำลดลงและทำให้อัตราการไหลมีค่าเพิ่มขึ้น ดังนั้นจึงต้องมีการศึกษาเพื่อหาวิธีอื่นมาใช้แก้ปัญหา เช่น การปรับปรุงลักษณะภูมิทัศน์ของลำน้ำหรือการปรับสภาพพื้นผิวลำคลองโดยลาดผิวด้วยวัสดุที่ช่วยลดความเร็วในการไหล และมาตรการไม่ใช้สิ่งก่อสร้างประกอบด้วยสองมาตรการ ได้แก่ มาตรการที่พยายามจะทำให้เกิดน้ำท่วมได้ยากขึ้น เช่น

การวางผังเมือง การปรับปรุงสภาพอ่างเก็บน้ำ การเก็บกัก เป็นต้น และมาตรการลดผลกระทบจากน้ำท่วมช่วยให้ประชาชนได้รับความเสียหาย และมีผลกระทบกับชีวิตประจำวันน้อยลงกว่าเดิม เช่น การพยากรณ์และเตือนภัยน้ำท่วม การให้ความรู้และข้อมูลสาธารณะ การป้องกันน้ำท่วมสิ่งปลูกสร้าง การอพยพออกจากพื้นที่เสี่ยงภัย แผนรับมือน้ำท่วม แผนบรรเทาทุกข์ การประกันภัยน้ำท่วม การปรับเปลี่ยนสภาพน้ำท่วม เป็นต้น แนวทางที่ดีในการป้องกันความเสียหายจากน้ำท่วมควรใช้มาตรการหลายอย่างร่วมกัน ส่วนประสิทธิภาพและความสำเร็จในการบรรเทาความเสียหายจากน้ำท่วมขึ้นอยู่กับปัจจัยสองอย่างคือ การเข้าใจและยอมรับในการเกิดน้ำท่วมและการตอบสนองจากทั้งภาครัฐและภาคประชาชนในการดำเนินการตามแผนบริหารจัดการน้ำท่วม และสอดคล้องกับ เสรีสุรราชิตย (2546, หน้า 9-11) ได้ให้ข้อเสนอเรื่องการบริหารจัดการอุทกภัยเชิงองค์รวม จึงเริ่มต้นที่การมองทั้งลุ่มน้ำ เริ่มจากต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ โดยมีองค์ประกอบสำคัญ คือ 1) การจัดการวัฏจักรน้ำทั้งระบบ 2) การจัดการแบบองค์รวมของดินและน้ำการวางแผนการใช้ที่ดิน และการบริหารจัดการน้ำควรเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาาร่วมกันและสอดคล้องกันระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบ 3) การผสมผสานมาตรการต่างๆ 4) การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 5) การวิเคราะห์ความเสี่ยงและความอ่อนแอ ดังนั้นการบริหารจัดการภัยพิบัติตาม 5 องค์ประกอบที่กล่าวมาแล้วโดยครอบคลุมภารกิจตามวงจรของการจัดการ กล่าวคือ การป้องกันและลดผลกระทบจากภัย การเตรียมพร้อมรับภัย การจัดการในภาวะฉุกเฉิน และการจัดการหลังการเกิดภัย สำหรับการจ้ดต้งครในการบริหารภัยพิบัติโดยเฉพาะอุทกภัย ควรพิจารณาถึงปัจจัยที่สำคัญ กล่าวคือ 1) จุดศูนย์กลางการสั่งการ และการประสานงาน หรือเรียกว่า “Focal point” ซึ่งจะเป็นหน่วยงานหลักที่มีอำนาจและทรัพยากรในการดำเนินการ 2) การเชื่อมโยงระหว่างหน่วยนโยบายและหน่วยปฏิบัติงาน ซึ่งจะต้องเป็นระบบที่มีการทำงานใกล้ชิดระหว่างหน่วยนโยบาย กับหน่วยปฏิบัติที่ต้องตัดสินใจ 3) ความเชื่อมโยงระหว่างรัฐบาลกลางกับรัฐบาลท้องถิ่น ซึ่งจะต้องสามารถเชื่อมโยงจากระดับชาติ ระดับภูมิภาค ระดับจังหวัด ไปจนถึงระดับชุมชน 4) การประสานงานกับหน่วยบรรเทาสาธารณภัย โดยมีความเชื่อมโยงกับหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการบรรเทาสาธารณภัย เพื่อรับประกันได้ว่าสามารถใช้มาตรการลดระดับความเสี่ยงได้ทันทีจากสถานการณ์ 5) ความจริงใจจากภาคการเมือง และ 6) ความร่วมมือจากหน่วยงานภาคเอกชน NGO ต่าง ๆ

จากแนวคิดที่มีความสอดคล้องกับวิธีการบริหารจัดการป้องกันมหาอุทกภัยขององค์กรภาครัฐและเอกชนในเทศบาลนครนนทบุรีและเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ทั้ง 5 กรอบ ดังกล่าวข้างต้น การบริหารจัดการน้ำควรมีการดำเนินการครอบคลุมกระบวนการ 3 ขั้นตอน ซึ่งได้สรุปไว้ในบทที่ 2 คือ 1) การบริหารจัดการเตรียมการก่อนเกิดอุทกภัย เป็นการวางแผนป้องกันและลดผลกระทบจากอุทกภัย ซึ่งเป็นการบริหารจัดการวางแผนป้องกันล่วงหน้า เตรียมความพร้อมในการรับมือ ในขั้นตอนนี้ควรมีการวางระบบป้องกันอุทกภัย ระบบเตือนภัยซึ่งจะต้องมีการดำเนินการ

อย่างเป็นระบบ และตัดสินใจร่วมกันทั้งประเทศ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องในส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นชุมชน เช่น การกำหนดพื้นที่รับน้ำและเส้นทางน้ำในการไหลลงสู่ทะเลที่ชัดเจน วางผังเมือง จัดทำระบบเตือนภัยที่มีประสิทธิภาพ ปรับปรุงลำน้ำ อ่างเก็บน้ำ สร้างคันกันน้ำ เขื่อน ผนังกันน้ำหรือฝาย ชุดคลองเพื่อพักน้ำ หรือ “แก้มลิง” ขุดร่องน้ำเพิ่ม ขุดร่องคูคลองที่ตื้นเขิน เป็นต้น ในขั้นตอนนี้ต้องมีมุมมองในการบริหารจัดการแบบองค์รวม กล่าวคือ เริ่มจากมองกระบวนการเตรียมการตั้งแต่ต้นน้ำ จนถึงปลายน้ำ รวมทั้งจัดตั้งศูนย์หรือหน่วยงานกลางเพื่อบัญชาการและประสานงาน สื่อสาร เชื่อมโยงหน่วยงานทั้งระดับนโยบาย หน่วยปฏิบัติ เชื่อมโยงรัฐกับท้องถิ่น เอกชนกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อประสานงานร่วมกัน ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการน้ำ 2) การบริหารจัดการป้องกันเมื่อเกิดอุทกภัย เป็นการบริหารจัดการป้องกันตนเองเพื่อต่อสู้กับอุทกภัย เป็นการตั้งรับป้องกันพื้นที่สำคัญๆ และที่อยู่อาศัย ในขั้นตอนนี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชน หน่วยงานรัฐ เอกชนร่วมกัน ช่วยเหลือผู้ประสบภัย ประสานงานศูนย์ข้อมูลน้ำเพื่อรับทราบข้อมูลอย่างต่อเนื่อง รวมถึงศูนย์เตือนภัยเพื่อให้ประชาชนพร้อมตั้งรับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ทัน และดำเนินการตามแผนเตรียมการ คือ การปล่อยน้ำเข้าที่เก็บน้ำหรือพื้นที่หนองน้ำชั่วคราวเพื่อหาทางระบายสู่ทะเลในช่วงน้ำลด ขั้นตอนนี้จะสามารถป้องกันตนเองได้นั้นเกิดจากการบริหารจัดการเตรียมการวางแผนป้องกันไว้อย่างเป็นระบบ และผสมผสาน ตลอดจนการต่อสู้กับอุทกภัยให้ได้รับความเสียหายน้อยที่สุดเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม อย่างไรก็ตาม ในขั้นตอนนี้แต่ละพื้นที่ควรมีแผนรับมือที่แตกต่างกันตามสภาพภูมิประเทศหรือพื้นที่ 3) การบริหารจัดการหลังเกิดอุทกภัย เป็นขั้นตอนที่มุ่งเน้นระบบบรรเทา และเยียวยาช่วยเหลือ ปลอดภัยกำลังใจผู้ประสบภัย โดยเร่งฟื้นฟูพื้นที่ที่ประสบภัยอย่างเร่งด่วน ในขั้นตอนนี้ต้องอาศัยความร่วมมือทุกภาคส่วนในสังคม รวมทั้งความจริงใจของหน่วยงานระดับนโยบาย และรัฐบาล การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบเป็นการวางแผนแบบครบวงจร คือ ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ด้วยการผสมผสานวิธีการหรือมาตรการต่างๆ ที่เหมาะสม มีการวิเคราะห์สภาพหรือสถานการณ์ และมีข้อมูลที่ถูกต้องแม่นยำ ตลอดจนระบบเตือนภัย คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ตลอดจนการประสานงานและการสื่อสารที่รวดเร็ว ถูกต้อง มีบุคลากรที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญจะช่วยให้การบริหารจัดการน้ำมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของชุมชน ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนมีบทบาทในการศึกษาสถานการณ์ ติดตาม ระบุและวิเคราะห์สถานการณ์และปัญหาอย่างแท้จริงเพื่อกำหนดแนวทางป้องกันและกำหนดการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยเฉพาะ

อย่างยิ่งในการมีส่วนร่วมในการประชุม วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาหาอุทกภัยและจัดทำแผนป้องกัน การเสนอแนะความต้องการของชุมชนในการแก้ไขสถานการณ์และการให้คำปรึกษาแนวทาง เตรียมการและป้องกัน

2. การวางแผนดำเนินกิจกรรม ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจและกำหนดแนวทาง หรือวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการช่วยเหลือเยียวยา การตัดสินใจและกำหนด แนวทางหรือวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาดูทกภัยในพื้นที่ การร่วมจัดทำแผนและแนว ทางการป้องกันมหาอุทกภัย และการร่วมเป็นคณะกรรมการต่างๆ ของเทศบาลเพื่อวางแผน ดำเนินการ ทั้งนี้เพื่อแผนนั้นสามารถนำไปใช้ได้ในพื้นที่จริงและตรงกับปัญหาและความต้องการของ ชุมชน

3. การลงทุน ร่วมกิจกรรมและการปฏิบัติ ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ลักษณะการเป็นจิตอาสาอยู่เวรยามเพื่อเฝ้าสถานการณ์มหาอุทกภัยการลงพื้นที่เยี่ยมเยียนและมอบ สิ่งของบริจาคหรือให้กำลังใจผู้ประสบมหาอุทกภัย ควรสนับสนุนให้มีการการลงพื้นที่ร่วมเยี่ยมเยียน และการให้กำลังใจผู้ประสบภัย ทั้งนี้เพื่อให้ชุมชนได้รับทราบและเข้าใจถึงสถานการณ์ความ ยากลำบากของผู้ประสบมหาอุทกภัยและเข้าใจถึงการทำงานของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เข้ามา มีส่วนร่วมแต่สำหรับการมีส่วนร่วมในลักษณะการร่วมบริจาคกำลังใจ เงินสนับสนุนเพื่อซื้อวัสดุ อุปกรณ์ จัดซื้อและแกชุดยังชีพแก่ผู้ประสบภัย การร่วมบริจาควัสดุอุปกรณ์สิ่งของเพื่อใช้ในการ ป้องกันมหาอุทกภัย การให้ที่พักอาศัยแก่ผู้ประสบภัย อาจกระทำเฉพาะชุมชนที่มีได้รับ ผลกระทบเท่านั้น

4. การติดตามและประเมินผล ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมลักษณะการ- ติดตามผลการช่วยเหลือด้านต่างๆ ในชุมชนอย่างทั่วถึง เช่น ยอดบริจาค หรืองบประมาณช่วยเหลือ เพื่อแสดงถึงความโปร่งใสและสร้างศรัทธาแก่ชุมชนในพื้นที่และสังคม ตลอดจนสนับสนุนให้ชุมชนมี ส่วนร่วมในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลสำเร็จของการป้องกันมหาอุทกภัยไปยังพื้นที่ชุมชน และองค์กร อื่นๆ ตลอดจนสื่อมวลชนต่างๆ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์และสร้างภาพลักษณ์ที่ดี และมีส่วนร่วมใน การเสนอแนะเกี่ยวกับวิธีการช่วยเหลือผู้ประสบมหาอุทกภัยไปยังองค์กรระดับท้องถิ่นและองค์กร ระดับประเทศ

5. วิธีการบริหารจัดการป้องกันมหาอุทกภัยขององค์กรภาครัฐและเอกชนในเทศบาลนคร นนทบุรีและเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี อาจนำวิธีการบริหารจัดการป้องกันมหาอุทกภัย ซึ่งเกิดขึ้นในพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีและเทศบาลนครปากเกร็ดไปประยุกต์ใช้และขยายขอบข่าย วิธีการบริหารจัดการในระดับประเทศ แบบที่เรียกว่า “ครบวงจร” ตั้งแต่การเตรียมการก่อนเกิดมหา อุทกภัย ขณะเกิดมหาอุทกภัยเข้าพื้นที่ และการฟื้นฟูเยียวยาหลังเกิดมหาอุทกภัย ตามโมเดลที่ได้ นำเสนอ โดยพิจารณาใช้ที่เหมาะสมกับพื้นที่และสถานการณ์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันมหาอุทกภัยหรือภัยพิบัติอื่นๆ ที่อาจเกิดขึ้นในชุมชนและสังคม
2. ควรมีการศึกษาประเมินโครงการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐ ซึ่งอยู่ระหว่างดำเนินการและดำเนินการไปแล้วตามแผนแม่บทบริหารจัดการน้ำของรัฐบาล